

การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้ทีมเป็นฐาน

กัลยาลักษณ์ ไชยศิริ*, อุบลวรรณ ส่งเสริม**

บทคัดย่อ

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานเป็นกลยุทธ์การสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดทักษะในศตวรรษที่ 21 และเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักศึกษา การเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนกับนักศึกษาพยาบาล เนื่องจากพยาบาลต้องทำงานกับสหวิชาชีพที่มีความหลากหลาย ดังนั้นผู้เรียนจะเรียนรู้ผ่านกระบวนการทั้ง 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง 2) การทดสอบความรู้รายบุคคล 3) การทดสอบความรู้รายทีม 4) การยื่นอุทธรณ์คำตอบที่ยังมีข้อสงสัย 5) การให้ข้อมูลป้อนกลับในคำตอบที่ยังมีข้อสงสัย 6) การประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน และ 7) การสะท้อนผลและประเมินผลการเรียนรู้ โดยผู้สอนมีหน้าที่ในการเตรียมการสอนอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง กระบวนการแต่ละขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานจะช่วยให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนและจดจ่ออยู่กับการเรียน ส่งผลให้ผู้เรียนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสามารถในการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิด และการคิดแก้ไขปัญหา มีความรับผิดชอบ และช่วยให้ห้องเรียนมีความสนุกสนาน รวมทั้งทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น

คำสำคัญ: การเรียนการสอนทางการพยาบาล, การเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน, การทำงานเป็นทีม

วารสารพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยคริสเตียน ปีที่ 10 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม 2566 หน้า 86-100

* อาจารย์ประจำ หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยพยาบาลตำรวจ

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาหลักสูตรและวิธีการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Corresponding author: E-mail Kanyalak_chaisiri@hotmail.com Tel. 095-236-9141

วันที่รับบทความ: 15 สิงหาคม 2566, วันที่แก้ไขบทความเสร็จ: 10 พฤศจิกายน 2566, วันที่ตอบรับบทความ: 24 พฤศจิกายน 2566

Teaching and Learning Management in Nursing by Using Team-Based Learning

Kanyalak Chaisiri*, Ubonwan Songsern**

Abstract

The team-based learning arrangement is a student-centered teaching strategy aiming to develop skills for the 21st century and desirable attributes of the students. Team-based teaching and learning management is used to provide instruction to nursing student because nurses works collaborate with multidisciplinary when working. Therefore, The students engage in a 7-step process including 1) individual pre-study assignments, 2) individual knowledge assessment, 3) team knowledge assessment, 4) challenging questionable answers, 5) instructor feedback on challenging answers, 6) applying knowledge to solve complex problems, and 7) instructor reflection and assessment of learning outcomes. The instructor's roles are to prepare, facilitate learning, and encourage student to self-directed learning. Each step of team-based learning fosters student participation and engagement; leading to improve learning outcomes, team collaboration, communication skills, thinking, and problem-solving; responsibility; and enhance a more enjoyable classroom experience. The students also express greater satisfaction with the teaching and learning approach.

Keywords: Teaching and learning management in nursing, Team-based learning, Teamwork

Journal of Nursing Science Christian University of Thailand. 2023, 10(2), 86-100

* Instructor, Bachelor of Nursing Science, Police Nursing College

** Assistant Professor, Department of Curriculum and Teaching Methods, Faculty of Education Silpakorn University

Corresponding author: E-mail Kanyalak_chaisiri@hotmail.com Tel.095-236-9141

Received: 15 August 2023, Revised: 10 November 2023, Accepted: 24 November 2023

บทนำ

การศึกษาในยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ครูเปลี่ยนจากผู้ป้อนความรู้ในขณะที่ยุคปัจจุบันผู้เรียนเป็นผู้รับความรู้ และแสวงหาความรู้ ปัจจุบันการจัดการเรียนเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียน ครูมีการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนจากการถ่ายทอดความรู้เป็นการให้ผู้เรียนได้ลองเป็นผู้แสวงหาความรู้และพัฒนาความรู้ใหม่ๆ ขึ้นมา เพื่อพัฒนาเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ จึงได้มีการนำทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 มาปรับใช้ในการศึกษาไทย โดยทักษะที่มีความจำเป็นในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ทักษะการเรียนรู้ และนวัตกรรม ประกอบด้วย ทักษะการคิด การแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดสร้างสรรค์และการสร้างนวัตกรรม 2) ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ประกอบด้วย การรู้เท่าทันสารสนเทศ เทคโนโลยี และการรู้เท่าทันสื่อ 3) ทักษะชีวิตและอาชีพ ประกอบด้วย ความสามารถในการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์ การกำกับดูแลตนเอง ทักษะสังคม และสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างผลงานและความรับผิดชอบเชื่อถือได้ และการมีภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ (สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์, 2564) ทักษะในศตวรรษที่ 21 ถือว่าเป็นเครื่องมือยกระดับการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ช่วยส่งเสริมการผลิตกำลังคนที่สามารถแข่งขันในเวทีระดับโลก โดยเน้นให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ดังนั้นครูจึงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับการเกิดทักษะศตวรรษที่ 21 เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงการจัดการเรียนการสอนที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และมีความรู้ที่ถูกต้อง

การทำงานเป็นทีมถือว่าเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้เรียน เนื่องจากการทำงานในยุคปัจจุบันเน้นให้ทุกคนสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ มีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน มีทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ทักษะความคิดสร้างสรรค์ ทักษะเชิงผู้นำ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งทักษะข้างต้นจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์เรียนรู้ของผู้เรียน และได้รับการปลูกฝังตั้งแต่ระยะแรก อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบในเด็กไทยคือการขาดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนยังไม่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร และทักษะด้านการคิดเท่าที่ควร ส่งผลให้ผู้เรียนยังขาดทักษะดังกล่าว จากการศึกษาของรชตะ มูลเมือง สายันต์ บุญใบ และวรกัญญาพิไล แกระหัน (2562) ที่ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านช่อมะกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า ผู้เรียนขาดทักษะการทำงานเป็นทีม ไม่มีการจัดระบบการจัดการในการดำเนินงานส่งผลให้การทำงานของกลุ่มนักเรียนไม่มีประสิทธิภาพ และขาดทักษะกระบวนการคิดวิเคราะห์ ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าที่จะแสดงออก และขาดบุคลิกภาพที่ดีของการเป็นผู้นำนักเรียน

หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตเป็นหลักสูตรที่มีการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี ผู้สำเร็จหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิตต้องมีความสามารถในการปฏิบัติการพยาบาลแบบองค์รวม สามารถคิดอย่างเป็นระบบ คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตัดสินใจและแก้ปัญหา มีทักษะการสื่อสาร และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งพยาบาลจำเป็นต้องทำงานร่วมกับ

ผู้ประกอบการวิชาชีพทางสุขภาพด้านอื่นๆ และยังเป็น
คนกลางคอยประสานงานระหว่างทีมสุขภาพและ
ผู้ป่วย เนื่องจากพยาบาลเป็นบุคลากรที่มีความ
ใกล้ชิดกับผู้ป่วยมากที่สุด ด้วยเหตุนี้พยาบาลจึงมี
ความจำเป็นที่ต้องเรียนรู้และเข้าใจทักษะการคิด
แก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร
เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างราบรื่น มี
ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้รับบริการ
จากการศึกษาของศาสตร์ตรา สารราชฤทธิ์ และโกศล
สอดส่อง (2564) พบว่า พยาบาลยังขาดทักษะการ
คิดแก้ปัญหา ขาดความรู้ความสามารถเชิงวิชาชีพ
ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะการสื่อสาร ส่งผล
ให้ไม่ได้รับการยอมรับจากทีมสุขภาพ นอกจากนี้ เมื่อ
ศึกษาในกลุ่มนักศึกษาสาขาพยาบาลศาสตร์ (สุจิรา
วิเชียรรัตน์ และคณะ, 2561) เรื่อง ความคิดเห็น
เกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาทางการพยาบาลของ
นักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลแห่งหนึ่ง พบว่า นักศึกษา
มีคะแนนเฉลี่ยความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการ
แก้ปัญหาทางการพยาบาลโดยรวมอยู่ในระดับ
ปานกลาง ดังนั้นการศึกษาศาขพยาบาลศาสตร์จึง
ควรเตรียมพร้อมบุคลากรทางการพยาบาลในการ
ส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหา ทักษะการทำงาน
เป็นทีม และทักษะการสื่อสารตั้งแต่ระยะเริ่มต้น
ตั้งแต่เป็นนักศึกษา เพื่อให้ นักศึกษาพยาบาล
สามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับสหวิชาชีพได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ มีทักษะการสื่อสาร และทักษะการ
แก้ไขปัญหาที่ดี

การเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน เป็น
การจัดการเรียนการสอนที่เน้นการร่วมมือในการ
เรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การทำงาน
ร่วมกับผู้อื่น เกิดการพัฒนาทักษะทางสังคม ทักษะ
การสื่อสาร ความคิดรอบคอบกว้างขวางและการ
เรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาได้มาก (ทิตนา แชนนี, 2564)

และยังช่วยสร้างเสริมทักษะความสัมพันธ์ สามารถ
ให้ผู้เรียนทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ผู้เรียน
จะมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม รู้จักบทบาทหน้าที่
ของตน สามารถออกไปเป็นบุคคลที่ดีในสังคม และ
สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จาก
การศึกษาของ Persky and Pollack (2011) และ
Michaelson, Davidson and Major (2014) พบว่า
การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานช่วยให้
ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น มีความ
ร่วมมือในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ส่งเสริมการมี
ส่วนร่วม ส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การคิด
สร้างสรรค์ การปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การทำงาน
ร่วมกันเป็นทีม และสร้างความรับผิดชอบให้กับ
ผู้เรียน ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีม
เป็นฐานจึงถือได้ว่าเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด
ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

บทความฉบับนี้จึงขอนำเสนอวิธีการ
จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการใช้ทีมเป็น
ฐาน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ในการ
ทำงานเป็นทีม ได้พัฒนาทักษะกระบวนการคิด
แก้ปัญหา ทักษะการทำงานเป็นทีม และทักษะ
การสื่อสาร ให้สามารถนำทักษะที่ได้ไปต่อยอดใน
การปฏิบัติงานจริงต่อไป โดยการจัดการเรียนการ
สอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน ประกอบด้วย 4 ประเด็น
สำคัญ ได้แก่ 1) แนวคิดการทำงานเป็นทีม 2)
แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน
3) ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนทางการ
พยาบาลโดยใช้ทีมเป็นฐาน และ 4) การจัดการ
เรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้ทีมเป็นฐาน

1. แนวคิดการทำงานเป็นทีม (Teamwork)

การทำงานเป็นทีมถือว่าเป็นแนวปฏิบัติที่
ได้รับความนิยม และถูกนำมาใช้ในการทำงานทั้ง
ภาครัฐและเอกชน เป็นการรวมกลุ่มของบุคคลเพื่อ

ร่วมกันทำงานอย่างมีหลักการ ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ มีการวางแผนการทำงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการทำงาน และมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด (กิตติทัช เขียวฉ้วน และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560) โดยการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดี ดังนั้นการทำงานเป็นทีมที่ดีจะต้องมีการแบ่งงาน แบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคล มีความผูกพันที่ดีต่อกัน รับฟังเหตุผลซึ่งกันและกัน ใช้เหตุผลในการยุติปัญหา สมาชิกในทีมมีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ไม่ใช้อำนาจ มีความเป็นมิตร ตระหนักถึงความสำคัญซึ่งกันและกัน ยอมรับ ให้เกียรติกัน และสามารถตรวจสอบผลงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการบรรลุผลสำเร็จได้ (ลำเทียน เผ่าอาจ, 2559)

การทำงานเป็นทีมถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านพยาบาลอย่างยาวนาน โดยมีทั้งการจัดการเรียนการสอนเป็นทีมโดยให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกันในวิชาชีพพยาบาล และมีการจัดการเรียนการสอนโดยสหสาขาวิชาชีพมาเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานนำไปสู่การทำงานร่วมกันระหว่างสหสาขาวิชาชีพ (Interprofessional practice: IPP) เนื่องจากพยาบาลต้องทำงานร่วมกับแพทย์ เภสัชกร นักกายภาพ นักรังสีเทคนิค และวิชาชีพอื่นที่มีความเกี่ยวข้องกับผู้ป่วย ดังนั้นจึงต้องให้ความสำคัญในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้การพยาบาลสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น เกิดคุณภาพในการบริการด้านการพยาบาลที่ดี ส่งผลให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการอย่างสูงสุด สอดคล้องกับการศึกษาของพีรยา คงรอด เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย และเบญจวรรณ พุทธิอังกูร (2562) เรื่อง การทำงานเป็นทีมต่อคุณภาพบริการพยาบาลของหอผู้ป่วย

ตามการรับรู้ของผู้บริหาร พบว่า โปรแกรมพัฒนาการทำงานเป็นทีมทำให้กลุ่มทดลองมีการรับรู้คุณภาพบริการพยาบาลในหอผู้ป่วยมากกว่ากลุ่มควบคุม โดยเฉพาะด้านการอำนวยความสะดวกด้านการบริการ การตอบสนองต่อผู้รับบริการ การให้ความมั่นใจ การดูแลเอาใจใส่ และความน่าเชื่อถือซึ่งเป็นคุณภาพบริการของโรงพยาบาล การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝน สังคมประสบการณ์ ทักษะการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ ดังนั้นเพื่อให้พยาบาลสามารถทำงานเป็นทีมร่วมกับสหวิชาชีพอื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อผู้รับบริการ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องปลูกฝังทักษะการทำงานเป็นทีมตั้งแต่ยังเป็นนักศึกษาพยาบาล ให้เกิดการเรียนรู้กระบวนการการทำงานเป็นทีม รู้จักหน้าที่บทบาทของตนเอง มีทักษะการสื่อสาร สามารถเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมั่นใจ และรับผิดชอบในการพยาบาลได้อย่างเต็มที่

2. แนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน (Team-based learning)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักวิชาการหลายท่านได้นำรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานมาใช้ในการออกแบบการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา กระบวนการทำงานเป็นทีม ทักษะการสื่อสาร เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ

2.1 ความหมายการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่ออกแบบเพื่อสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพการ

เรียนรู้แบบทีม ให้ผู้เรียนเรียนรู้ที่จะคิดแก้ไขปัญหาสามารถทำงานร่วมกันเป็นทีมได้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นการร่วมมือกันในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ มีการทำงานร่วมกันเป็นทีมตามความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เดียวกัน สมาชิกภายในทีมจะมีความรับผิดชอบต่องานและมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ โดยกระบวนการเรียนรู้เกิดจากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ มีการแบ่งปันความรู้กัน ซึ่งจะอาศัยทักษะการคิดแก้ปัญหา มีการประยุกต์ใช้ความรู้และสร้างความรู้ผ่านขั้นตอนต่างๆ มีการเตรียมความรู้ มีการทดสอบเพื่อประเมินความพร้อม การป้อนกลับ และการประยุกต์ใช้ความรู้ผ่านการแก้ไขปัญหา กระบวนการเรียนรู้แบบทีมเป็นฐานจะเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจด้วยตนเองก่อนนำข้อมูลที่ได้อภิปรายร่วมกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ตัดสินใจร่วมกันในทีม ร่วมกันแสดงความคิดเห็น อภิปรายเพื่อหาคำตอบที่ดีที่สุด โดยทุกคนภายในทีมต้องยอมรับความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ซึ่งการเรียนรู้แบบทีมจะเป็นการเรียนรู้แบบกลุ่มย่อยเป็นกลุ่มการเรียนรู้เล็กๆ ใช้หลักการของห้องเรียนกลับด้าน (Flipped classroom) (ดวงใจ พรหมพยัคฆ์, 2565)

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน ผู้สอนมีหน้าที่ในการออกแบบการเรียนการสอน และเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้เรียนต้องได้รับข้อมูลย้อนกลับในการทำงานหรือการเรียนรู้ร่วมกันอย่างทันทีเพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านการสื่อสาร การสร้างสัมพันธภาพ ทักษะการวางแผน ทักษะการจูงใจ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ความกล้า

แสดงออก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม เป็นต้น (กิตติทัช เขียวฉ้วน และธีระวัฒน์ จันทิก, 2560; ทิศนา แหมมณี, 2564; ดวงใจ พรหมพยัคฆ์, 2565)

2.2 องค์ประกอบของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน

องค์ประกอบและปัจจัยสำคัญของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน มีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (Burgess et al., 2020)

2.2.1 การจัดทีมอย่างเหมาะสม ผู้สอนและผู้เรียนควรกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญของสมาชิกในทีมเนื่องจากมีต่อผลการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งการจัดทีมที่ดีควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

2.2.1.1 จำนวนสมาชิกประมาณ 5-7 คน และต้องเป็นทีมที่อยู่อย่างถาวรเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการในการแก้ปัญหาที่พบภายในกลุ่ม

2.2.1.2 สมาชิกในกลุ่มต้องประกอบด้วย สมาชิกที่มีทักษะและลักษณะที่มีความหลากหลายอยู่ในหนึ่งกลุ่ม มีภูมิหลังที่มีความหลากหลาย เพื่อกระจายคุณสมบัติของผู้เรียนเกิดความหลากหลายทางความคิดในการแลกเปลี่ยนอภิปรายในกลุ่ม โดยหนึ่งกลุ่มจะต้องมีทั้ง ทักษะผู้นำ ทักษะการสืบค้น การคิดวิเคราะห์ การนำเสนอ การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น หรือเลือกตาม ความรู้ ระดับการศึกษา เพศ เป็นต้น

2.2.1.3 ในการเลือกกลุ่มผู้เรียนจะต้องแยกกับกลุ่มเพื่อนสนิท เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงการทำงานที่ต่างวัฒนธรรม ต่างความคิด

2.2.2 ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง โดยในแต่ละภาคเรียนจะต้องมีการแบ่งการเรียนรู้เป็นหน่วยย่อยๆ อย่างน้อย 5-7 หน่วย เพื่อให้ผู้เรียนได้

ทำการศึกษาข้อมูลก่อนเริ่มการเรียนรู้ในหน่วยนั้นๆ ดังนั้นผู้สอนควรกำหนดขอบเขตหรือเป้าหมายของการศึกษาให้ชัดเจนและมอบหมายให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองล่วงหน้าตามขอบเขตที่กำหนด

2.2.3 ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบในการเตรียมตัวเข้าเรียน มีการเตรียมความพร้อมของแต่ละบุคคลในตอนต้นของการเรียน โดยผู้เรียนทำแบบทดสอบรายบุคคลก่อนเรียน เพื่อทดสอบและกระตุ้นการเตรียมความพร้อมของผู้เรียนก่อนเข้าแลกเปลี่ยนภายในกลุ่ม และนำแบบทดสอบไปแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม อภิปรายปัญหาภายในกลุ่ม กระบวนการนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการค้นคว้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2.2.4 ผู้สอนมอบหมายงานที่เน้นผลการเรียนรู้ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ มีคุณภาพที่ดีของการปฏิบัติงานหรือการฝึกฝนที่มาจากการเรียนรู้และพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ โดยงานที่มอบหมายต้องประกอบด้วย 4 หลักการ ได้แก่ 1) เป็นปัญหาสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ 2) ปัญหาเดียวกันในทุกกลุ่ม 3) มีทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาที่เฉพาะเจาะจง และ 4) รายงานพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน โดยมีแนวปฏิบัติดังนี้

2.2.4.1 ผู้สอนมอบหมายงานให้แก่ผู้เรียน โดยงานจะเน้นการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์กลุ่ม

2.2.4.2 ผู้สอนมอบหมายสถานการณ์ที่ซับซ้อน เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการทำงานเป็นทีม มีการตัดสินใจภายใต้แนวคิดและวัตถุประสงค์การเรียนรู้

2.2.4.3 ให้ผู้เรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ในเวลาสั้นๆ และวิธีการง่ายๆ

2.2.4.4 ให้ผู้เรียนอภิปรายระหว่างกลุ่มแต่ละกลุ่มในประเด็นที่ผู้เรียนสนใจ

2.2.5 ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมาจากคะแนนของแต่ละบุคคล คะแนนของกลุ่ม และจากการประเมินผลโดยสมาชิกของกลุ่ม โดยผลการเรียนรู้ที่ได้เกิดจากการพัฒนาของทีม

2.2.6 การเรียนรู้เป็นทีมสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน

2.2.7 ต้องฝึกปฏิบัติการเรียนรู้เป็นทีม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความคิดเห็น ทักษะคิดระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม และระหว่างกลุ่ม

2.2.8 ผู้เรียนต้องได้รับข้อมูลป้อนกลับจากผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ข้อมูลป้อนกลับควรครอบคลุมทั้งประเด็นผลการเรียนรู้และผลของกระบวนการกลุ่ม เพื่อให้มั่นใจได้ว่าผู้เรียนจะได้รับความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหา การให้ข้อมูลป้อนกลับทันทีที่จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ การให้ข้อมูลป้อนกลับต้องมีจุดเน้น ได้แก่ สะท้อนผลการเรียนรู้อย่างครอบคลุมตามเป้าหมายรายวิชา ผู้เรียนต้องสะท้อนตนเองและกระบวนการทำงานของกลุ่ม และผู้สอนต้องสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการประเมินต้องครอบคลุมสาระการเรียนรู้ตามเป้าหมายรายวิชาและครอบคลุมทักษะสำคัญที่มีผลต่อการเรียนรู้

2.3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนทุกคนได้มามีปฏิสัมพันธ์ภายในกลุ่ม มีการทำงานร่วมกันเป็นทีม อภิปรายผล มีการคิดวิเคราะห์เพื่อให้ได้คำตอบที่ถูกต้องที่สุด มีกระบวนการคิดขั้นสูง โดยจะแบ่งขั้นตอนการสอนออกเป็นขั้นตอนใหญ่ๆ ได้ 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

2.3.1 ขั้นเตรียมก่อนสอน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะต้องเตรียมจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน โดยมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

2.3.1.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ ผู้สอนทำการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ต้องการให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายว่าต้องการให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างไร

2.3.1.2 การเตรียมอุปกรณ์การเรียนรู้ ผู้สอนเตรียมอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน ได้แก่ 1) เอกสารตำราที่ใช้ประกอบการเรียน แหล่งข้อมูลอื่นๆ ที่ใช้ในการสืบค้น ให้กับผู้เรียน 2) แบบทดสอบเพื่อใช้ในการทดสอบความรู้ของผู้เรียน โดยแบ่งแบบทดสอบเป็น 3 แบบดังนี้ 1) แบบทดสอบรายบุคคล เพื่อใช้ทดสอบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน 2) แบบทดสอบรายทีม โดยแบบทดสอบจะใช้ข้อสอบเดียวกับแบบทดสอบรายบุคคล แต่จะต้องมีเฉลยทันทีหลังผู้เรียนตอบคำถามในรายชื่อนั้นแล้ว 3) แบบทดสอบการแก้ไขสถานการณ์ โดยแบบทดสอบนี้จะให้ทุกกลุ่มสามารถทำแบบทดสอบพร้อมกันได้ และเห็นคำตอบของกันและกัน

2.3.1.3 การเตรียมทีมผู้เรียน ผู้สอนแบ่งทีมผู้เรียน โดยแต่ละทีมมีจำนวน 5-7 คน ซึ่งจำนวนสมาชิกในทีมไม่มากหรือน้อยจนเกินไป ทำให้สมาชิกในทีมมีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกจากนี้การคัดเลือกสมาชิกในทีมควรคัดเลือกตามภูมิหลังที่แตกต่างกัน เช่น การคัดเลือกตามผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกัน หรือคัดเลือกตามความสามารถ และจะเป็นทีมที่ใช้ตลอดภาคเรียน สมาชิกภายในกลุ่มเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.3.2 ขั้นดำเนินการสอน เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนเริ่มทำการสอนให้แก่ผู้เรียน โดยแบ่งขั้นตอนย่อยออกเป็น 6 ขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การมอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

- ผู้สอนเข้าพบผู้เรียนล่วงหน้าก่อนวันเรียน เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของหน่วยการเรียนรู้ อธิบายกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐาน และชี้แจงการจัดทีม แบ่งทีมให้แก่ผู้เรียน โดยขั้นตอนนี้จะเป็นการเตรียมความพร้อมให้แก่ผู้เรียน

- ผู้สอนมอบหมายงานให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนทำการศึกษาค้นคว้าเรียนรู้ในเนื้อหาที่จะเรียนด้วยตนเอง และทำการชี้แจงแจกเอกสารตำราเรียน แนะนำแหล่งข้อมูลในการสืบค้นเนื้อหาตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความรู้รายบุคคล

ผู้สอนทำการทดสอบความรู้ของผู้เรียนเพื่อดูความพร้อมในการเรียนทำให้ผู้สอนมั่นใจว่าผู้เรียนมีความรู้เพียงพอที่จะนำความรู้ที่มีไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขสถานการณ์ในลำดับถัดไป โดยการทดสอบครั้งนี้จะเป็นการทดสอบรายเดี่ยว ข้อสอบจะเป็นข้อสอบปรนัย การทดสอบนี้จะเป็นการทบทวนความรู้ที่ผู้เรียนได้ทำการศึกษาค้นคว้ามาก่อน

ขั้นตอนที่ 3 การทดสอบความรู้รายทีม

- การทดสอบรายทีม ข้อสอบกลุ่มจะเป็นข้อสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบรายเดี่ยว ผู้เรียนทำการจัดทีมตามที่ผู้สอนแบ่ง และร่วมกันทำข้อสอบเป็นทีม โดยการทำข้อสอบจะทำไปทีละข้อ ภายในทีมร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับคำตอบ โดยการใช้หลักการและเหตุผล จากนั้นสมาชิกในทีมร่วมกันอภิปราย

ตัดสินเพื่อหาคำตอบที่ถูกที่สุด และทำการเปิดเฉลย หากคำตอบในครั้งแรกไม่ถูก ให้ทีมทำการอภิปรายคำตอบที่ถูกต้องต่อไป และทำการตอบคำถามจนกว่าจะถูกต้อง โดยคะแนนที่ได้จะลดลงตามจำนวนรอบครั้งที่ตอบผิด ขณะที่อภิปรายผลภายในทีมผู้เรียนสามารถสืบค้นข้อมูลเพื่อนำมาสนับสนุนคำตอบได้ ผู้เรียนทำข้อสอบและอภิปรายไปที่ละข้อจนครบทุกข้อ

ขั้นตอนที่ 4 การยื่นอุทธรณ์คำตอบที่ยังมีข้อสงสัย

- เมื่อทุกทีมทำข้อสอบรายทีมครบทุกข้อ ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทำการซักถามหรืออุทธรณ์คำตอบที่ผู้เรียนยังคงมีปัญหา หรือสมาชิกภายในกลุ่มไม่สามารถสรุปคำตอบได้

ขั้นตอนที่ 5 การให้ข้อมูลป้อนกลับในคำตอบที่ยังมีข้อสงสัย

- ผู้สอนจะป้อนกลับข้อมูลที่ถูกต้อง หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ผู้เรียนสงสัย ไม่กระจำ และไม่มีคำตอบชัดเจน

- ผู้สอนทำการสรุปแนวคิดสำคัญที่ผู้เรียนยังขาดความเข้าใจ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ไขโจทย์สถานการณ์ได้

ขั้นตอนที่ 6 การประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน

- ผู้สอนทำการทดสอบผู้เรียนเป็นทีมในการคิดแก้ไขปัญหาสถานการณ์ ซึ่งเป็นการนำความรู้มาประยุกต์ใช้ในการคิดแก้ไขสถานการณ์ โดยใช้ทีมเป็นฐาน ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีกระบวนการคิดแก้ไขปัญหา คิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม ซึ่งมีขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้ 1) ผู้สอนชี้แจงกระบวนการแก้ไขโจทย์ปัญหาสถานการณ์ 2) ผู้สอนนำโจทย์สถานการณ์มอบให้แก่ผู้เรียนในแต่ละกลุ่ม

ศึกษา ซึ่งทุกกลุ่มจะได้รับโจทย์สถานการณ์เดียวกัน 3) ทีมผู้เรียนทำการวิเคราะห์ และอภิปรายโจทย์ปัญหา เพื่อเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดและหาเหตุผลสนับสนุน 4) ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงคำตอบพร้อมกัน เพื่อให้ทุกทีมเห็นคำตอบ 5) ผู้สอนให้แต่ละทีมอธิบายเหตุผลในการเลือกคำตอบของกลุ่มตนเอง และเปิดโอกาสให้อภิปรายคำตอบระหว่างทีม และ 6) ผู้สอนอภิปรายคำตอบที่ผู้เรียนมีความเข้าใจไม่ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 7 การสะท้อนผลและประเมินผลการเรียนรู้

- ขั้นการประเมินผลผู้เรียนภายในทีม โดยแต่ละคนจะทำการประเมินสมาชิกภายในทีมเกี่ยวกับกระบวนการทำงานภายในทีม เช่น การแสดงความคิดเห็น การรับผิดชอบต่อการทำงานในทีม การมีส่วนร่วมอภิปรายภายในทีม การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น โดยการประเมินจะต้องเรียงลำดับคะแนนของสมาชิกในทีมจากคะแนนมากที่สุดไปจนถึงลำดับคะแนนน้อยที่สุด ซึ่งคะแนนแต่ละคนต้องไม่ซ้ำกัน

3. ประโยชน์ของการจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้ทีมเป็นฐาน

การเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานได้ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนในประเทศไทย โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษามักถูกนำมาใช้สอนในนักศึกษาแพทย์และนักศึกษาพยาบาลเป็นจำนวนมาก ซึ่งการจัดการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานช่วยให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนี้

3.1 การปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในทีม นักศึกษาสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เกิดการเรียนรู้การทำงานเป็นทีม จากกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ผู้เรียนจะได้รับผลการสะท้อนให้

เห็นถึงจุดแข็งและจุดอ่อนของตนเองและสมาชิกภายในกลุ่มจากการประเมินของเพื่อนภายในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการปรับปรุง เกิดการแข่งขันแบบเป็นมิตรส่งเสริมความรับผิดชอบของผู้เรียนต่อเพื่อนร่วมทีม จากการศึกษาของ Branney and Priego-Hernández (2018) ได้ศึกษาการประเมินแบบผสมผสานวิธีของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานในวิชาสรีรวิทยาในนักศึกษาพยาบาลระดับปริญญาตรี พบว่า ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการเรียนและระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานสูงขึ้น ผู้เรียนมองว่าเพื่อไม่ให้ทีมได้คะแนนน้อยในขณะทำกิจกรรม ผู้เรียนจำเป็นต้องทำคะแนนให้สูง เพื่อไม่ให้ทีมเกิดความผิดหวัง สอดคล้องกับ Faezi et al. (2018) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานในรายวิชารูมาตีกวิทยา พบว่า คะแนนการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และระดับความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบโดยใช้ทีมเป็นฐานอยู่ในระดับสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานยังเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนนำไปสู่การทำงานร่วมกับสหสาขาวิชาชีพ โดยผู้เรียนจะเรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้ที่จะเป็นผู้ฟัง ผู้พูด ผู้นำ และผู้ตามที่ดี

3.2 การพัฒนาทักษะการคิดและการแก้ไขปัญหา นักศึกษาพยาบาลจะมีทักษะการคิดระดับสูง ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ การคิดแก้ปัญหาตามโจทย์ปัญหาทางการพยาบาลที่มีความซับซ้อน และมีการคิดริเริ่มสร้างสรรค์สามารถสร้างผลงานตามที่กลุ่มได้ตั้งเป้าหมายไว้ โดยผู้เรียนจะสะสมความรู้ตั้งแต่ขั้นตอนการค้นคว้าความรู้ด้วยตนเองก่อนเริ่มเรียนจริง และผู้เรียนจะ

ได้ทำการฝึกทักษะการคิด การแก้ไขปัญหาจากการทำข้อสอบรายเดี่ยว และรายทีม จากนั้นผู้เรียนจะได้รับการฝึกฝนการคิดแก้ไขปัญหาจากสถานการณ์หรือโจทย์ปัญหาที่ผู้สอนมอบหมายให้ผู้เรียนทำ ผู้เรียนจะได้ประยุกต์ใช้ความรู้ที่มีทั้งหมดนำมาช่วยในการคิด ไตร่ตรองเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน สอดคล้องกับการศึกษาของ Kim et al. (2016) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานต่อการแก้ปัญหา ความรู้ และประสิทธิภาพทางคลินิกของนักศึกษาพยาบาลในเกาหลี พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานคะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของกลุ่ม Team based learning ดีขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ยังพบว่าด้านความรู้และประสิทธิภาพทางคลินิกของกลุ่ม Team based learning สูงกว่ากลุ่มควบคุมและมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ Chung et al. (2009) ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานในการศึกษาจริยศาสตร์ทางการแพทย์ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและสนุกสนานมากกว่าการเรียนในรูปแบบเดิม คะแนนการทดสอบรายทีมสูงกว่าคะแนนทดสอบรายบุคคลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือ นอกจากนี้ยังช่วยปรับปรุงผลการเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่มีผลการเรียนต่ำ

3.3 การพัฒนาทักษะการสื่อสาร ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนการทักษะการสื่อสาร โดยทำการอภิปรายทีม เพื่อหาคำตอบของข้อสอบรายทีม การอภิปรายนี้จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยต้องพูดโน้มน้าวให้ผู้เรียนในกลุ่มเข้าใจ และเลือกคำตอบของตนโดยมีเหตุผลมาสนับสนุน ผู้เรียนจะกล้าแสดงความคิดเห็น สมาชิกภายใน

กลุ่มมีบทบาทในการทำงานของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการสื่อสาร จากการศึกษาของ Persky and Pollack (2011) ได้ศึกษาการออกแบบการจัดการเรียนการสอนและการประเมิน โดยการปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานแบบใหม่ ในรายวิชาสรีรวิทยา พบว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานช่วยส่งเสริมทักษะการสื่อสาร ส่งเสริมให้เกิดทักษะการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับ Ko and Kim (2017) ได้ศึกษาผลของการศึกษาตามสถานการณ์จำลองร่วมกับการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานและการนำตนเอง ต่อทักษะการสื่อสาร การปฏิบัติงานของพยาบาล ความเชื่อมั่นและประสิทธิภาพทีมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบทีมเป็นฐานร่วมกับสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐานมีคะแนนของทักษะการสื่อสารสูงกว่าการจัดการเรียนการสอนแบบการเรียนรู้ที่กำหนดด้วยตนเอง (Self-directed learning)

3.4 การมีความรับผิดชอบ นักศึกษาจะมีส่วนร่วมในการในการเรียนรู้ โดยผู้เรียนจะเป็นส่วนหนึ่งของทีมที่ช่วยในการทำคะแนนของกลุ่ม ดังนั้นผู้เรียนจะมีการเตรียมตัวก่อนเข้าชั้นเรียน มีการติดตามเนื้อหาให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีการศึกษาค้นคว้าความรู้ด้วยตนเอง เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปใช้ทำข้อสอบรายบุคคลเพื่อเก็บคะแนน และทำข้อสอบรายทีมเพื่อช่วยให้ทีมได้รับคะแนนที่ดีขึ้น จากการศึกษาของ Sharma et al. (2017) ทำการสำรวจเมื่อเปรียบเทียบผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทีมเป็นฐานกับการบรรยายพบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยในความรับผิดชอบอยู่ในระดับสูง และมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น

3.5 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ขั้นตอนของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานจะช่วยในการพัฒนาความเข้าใจของผู้เรียน โดยเริ่มให้ผู้เรียนทำการทบทวนบทเรียนก่อนเรียนจริง จากนั้นจะทำข้อสอบรายบุคคล ข้อสอบรายทีม โดยผู้เรียนจะได้ร่วมกันอภิปรายความรู้กับเพื่อนในกลุ่มเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้อง โดยทุกคนต้องหาเหตุผลสนับสนุนคำตอบของตน ในขณะเดียวกันหากผู้เรียนมีข้อสงสัยในคำตอบหรือเนื้อหา ผู้เรียนยื่นอุทธรณ์ข้อสงสัยเพื่อให้ผู้สอนอธิบายคำตอบให้ผู้เรียนเกิดความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ซึ่งกระบวนการเรียนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียนเพิ่มมากขึ้น ผู้เรียนจดจ่อกับความรู้เนื้อหาที่ตนเองต้องอภิปราย จากการศึกษาของ Chung et al. (2009) ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานในการศึกษาจริยศาสตร์ทางการแพทย์ พบว่า ผู้เรียนส่วนใหญ่มีคะแนนทดสอบรายทีมสูงกว่าคะแนนทดสอบรายบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงผลของการเรียนรู้แบบร่วมมือ สอดคล้องกับ Roh et al. (2020) ได้ศึกษาผลการเรียนห้องปฏิบัติการสถานการณ์จำลองด้วยการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานต่อความรู้ประสิทธิภาพของทีม และการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาพยาบาล พบว่า การทดสอบความรู้ของผู้เรียนในการทดสอบรายทีมมีคะแนนสูง และการทำงานเป็นทีมหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานช่วยก่อให้เกิดผลดีต่อความรู้ ประสิทธิภาพ และการทำงานเป็นทีมของนักศึกษาพยาบาล

4. การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาลโดยใช้ทีมเป็นฐาน

การจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานถูกนำมาใช้ในหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต

เนื่องจากวิชาชีพการพยาบาลต้องมีทักษะการทำงานเป็นทีม ต้องสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถคิดแก้ปัญหา และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะยกตัวอย่างการการสอนในรายวิชาการพยาบาลเด็กและวัยรุ่น 2 หน่วยการศึกษา เรื่องการดูแลผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหาทางศัลยกรรม ดังนี้

1. ขั้นเตรียมก่อนสอน

บทบาทผู้สอน

1.1 ผู้สอนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ โดยต้องกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์หลังเรียนจบหน่วยการเรียนรู้

1.2 ผู้สอนแบ่งทีมของผู้เรียน โดยแบ่งจำนวนคน 5-7 คนต่อกลุ่ม ผู้เรียนจำนวน 66 คน แบ่งได้ 11 กลุ่ม โดยผู้สอนเป็นผู้แบ่งกลุ่มเอง โดยแบ่งตามระดับผลการเรียนในรายวิชาการพยาบาลเด็กในระดับที่มีผลการเรียนดี ปานกลาง และต่ำ ซึ่งคละกัณอยู่ในทีม

1.3 เตรียมแหล่งเรียนรู้ เช่น ตำราเรียนการพยาบาลเด็ก Website แบบทดสอบรายบุคคล แบบทดสอบรายทีม และแบบทดสอบสถานการณ์ในคลินิก

2. ขั้นดำเนินการสอน โดยผู้สอนจะแบ่งเป็น 2 ช่วงเวลา ดังนี้

2.1 ก่อนคาบเรียน

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้สอนเข้าพบผู้เรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์กระบวนการเรียน โดยใช้ทีมเป็นฐาน และแบ่งกลุ่มผู้เรียน

บทบาทผู้เรียน : 1. ผู้เรียนรับฟังและสอบถามข้อสงสัยในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐาน และแบ่งกลุ่มตามที่ผู้สอนกำหนด

ขั้นตอนที่ 1 มอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง

บทบาทผู้สอน : 2. ผู้สอนมอบหมายงานให้ผู้เรียนค้นคว้าเรื่อง การดูแลผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหาทางศัลยกรรม ก่อนเข้าเรียน 1 สัปดาห์

บทบาทผู้เรียน : 2. ผู้เรียนศึกษาค้นคว้างานตามหัวข้อที่ได้รับมอบหมาย

2.2 ภายในคาบเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบความรู้รายบุคคล

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้เรียนทำการทดสอบความรู้พื้นฐานรายบุคคล เรื่อง การดูแลผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหาทางศัลยกรรม ตามแบบทดสอบที่ผู้สอนได้ออกแบบ โดยเป็นแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ เป็นปรนัย 4 ตัวเลือก เวลา 15 นาที ทดสอบผ่าน Google form

บทบาทผู้เรียน : 1. ผู้เรียนทำการสอบตามแบบทดสอบรายบุคคล

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบความรู้รายทีม

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้สอนทำการทดสอบความรู้พื้นฐานเรื่อง การดูแลผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหาทางศัลยกรรมตามกลุ่มที่ได้แบ่งไว้ โดยแบบทดสอบจะเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบรายบุคคล โดยเป็นแบบทดสอบจำนวน 10 ข้อ เป็นปรนัย 4 ตัวเลือก เวลา 30-40 นาที ทดสอบผ่านแอปพลิเคชัน Quizwhizzer

บทบาทผู้สอน : 2. ส่งเสริมให้ผู้เรียนเป็นผู้นำในการอภิปรายกลุ่ม

บทบาทผู้สอน : 3. อำนวยความสะดวกในการสืบค้น เช่น แหล่งข้อมูลที่เป็นหนังสือ บทความ วิทยานิพนธ์ และสื่อดิจิทัล

บทบาทผู้เรียน : 1. ผู้เรียนแบ่งกลุ่มตามที่ผู้สอนได้กำหนด และเริ่มช่วยกันภายในทีมในการอภิปรายเพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องที่สุด และทำแบบทดสอบไปตามข้อเพื่อรับคะแนน

บทบาทผู้เรียน : 2. ผู้เรียน
สืบค้นคำตอบจากแหล่งข้อมูลที่คุณสอนได้เตรียมให้
ขั้นตอนที่ 4 ยื่นอุทธรณ์คำตอบ
ที่ยังมีข้อสงสัย

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้สอนเปิด
โอกาสให้ผู้เรียนสอบถามข้อสงสัยในรูปแบบทดสอบ
ตามข้อที่ผู้เรียนยังไม่กระจ่างในคำตอบ หรือข้อที่
หาคำตอบไม่ได้ภายในกลุ่ม โดยขั้นตอนนี้อาจใช้
ระยะเวลาประมาณ 10-20 นาที ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
จำนวนคำถามที่ผู้เรียนยื่นอุทธรณ์

บทบาทผู้เรียน : 1. ผู้เรียน
สอบถามหรืออุทธรณ์คำตอบ หรือสอบถามข้อสงสัย
ในข้อสอบที่ยังไม่กระจ่าง หรือหาคำตอบไม่ได้

ขั้นตอนที่ 5 ผู้สอนให้ข้อมูล
ป้อนกลับในคำตอบที่ยังมีข้อสงสัย

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้สอนให้
ข้อมูลป้อนกลับแก่ผู้เรียนในแบบสอบที่ผู้เรียนยังมี
ความสงสัย ไม่เข้าใจตามที่ผู้เรียนได้ยื่นอุทธรณ์
คำตอบในขั้นตอนที่ 4 และให้ข้อมูลเพิ่มเติมใน
ประเด็นที่ขัดแย้งไม่ชัดเจน พร้อมทั้งสรุปแนวคิด
สำคัญในเรื่อง การดูแลผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหาทาง
ศัลยกรรม

ขั้นตอนที่ 6 ประยุกต์ใช้ความรู้
ในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้สอน
มอบหมายโจทย์สถานการณ์ผู้ป่วยเด็กที่มีปัญหา
ทางศัลยกรรม ได้แก่ โรคผนังหน้าท้องไม่เปิด
(Gastroschisis) โรคไส้ติ่งอักเสบ (Appendicitis) และ
โรคลำไส้กลืนกัน (Intussusception) ให้ทีมผู้เรียน
โดยใช้คำถามแบบปรนัย 5 คำถามต่อ 1 เคส และ
คำถามต้องเป็นคำถามที่ผู้เรียนสามารถอภิปราย
คำตอบภายในทีมได้

บทบาทผู้สอน : 2. ผู้สอนให้
ผู้เรียนตอบคำถามจากโจทย์สถานการณ์ผู้ป่วยเด็ก
ที่มีปัญหาทางศัลยกรรม

บทบาทผู้สอน : 3. ผู้สอน
อภิปรายและแก้ไขข้อมูลที่คุณเรียนยังไม่เข้าใจหรือ
ยังไม่กระจ่าง

บทบาทผู้เรียน : 1. แต่ละทีม
ทำการอภิปรายโจทย์สถานการณ์ที่ได้รับมอบหมาย
ภายในทีม เพื่อเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุด เพียง 1
ข้อต่อ 1 คำถาม

บทบาทผู้เรียน : 2. แต่ละทีม
แสดงคำตอบที่เลือก โดยแสดงคำตอบพร้อมกัน
และให้ตัวแทนของผู้เรียนแต่ละทีมอธิบายวิธีคิด
แก้ปัญหา

ขั้นตอนที่ 7 ผู้สอนสะท้อนผล
และประเมินผลการเรียนรู้

บทบาทผู้สอน : 1. ผู้สอนทวน
จุดประสงค์ของการเรียนในหน่วย จุดประสงค์และ
ความสำคัญของการประเมินให้แก่ผู้เรียนฟังอีกครั้ง

บทบาทผู้สอน : 2. ผู้สอนให้
ผู้เรียนทำการประเมินเพื่อนในกลุ่ม ในการประเมิน
กระบวนการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของสมาชิกภายใน
กลุ่ม โดยประเมินในประเด็น การแสดงความคิดเห็น
การรับผิดชอบต่อการทำในทีม การมีส่วนร่วม
อภิปรายภายในทีม การยอมรับฟังความคิดเห็น
ของผู้อื่น

บทบาทผู้สอน : 3. ผู้สอนทำ
การรวบรวมคะแนนที่ผู้เรียนทำการประเมินเพื่อน
ในทีม เพื่อใช้เป็นคะแนนเก็บระหว่างเรียน

บทบาทผู้เรียน : 1. ผู้เรียนทำ
แบบประเมินเพื่อนประเมินสมาชิกภายในกลุ่ม โดย
ผู้เรียนมีการจัดลำดับคะแนนของสมาชิกภายใน
กลุ่มจากสูงไปต่ำ

บทสรุป

การนำแนวคิดการจัดการเรียนการสอนโดยทีมเป็นฐานมาใช้ในการจัดการสอนในวิชาชีพการพยาบาลเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากพยาบาลต้องทำงานร่วมกับทีมสหวิชาชีพที่หลากหลาย ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีกระบวนการทำงานเป็นทีมที่ดี โดยจำเป็นต้องอาศัยการฝึกฝนตั้งแต่เป็นนักศึกษาพยาบาล ซึ่งกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ทีมเป็นฐานแบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การมอบหมายงานให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง 2) การทดสอบความรู้รายบุคคล 3) การทดสอบความรู้รายทีม 4)

การยื่นอุทธรณ์คำตอบที่ยังมีข้อสงสัย 5) การให้ข้อมูลป้อนกลับในคำตอบที่ยังมีข้อสงสัย 6) การประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน 7) การสะท้อนผลและประเมินผลการเรียนรู้ การสอนนี้จะช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถพัฒนาความรู้ พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาทักษะการคิดแก้ไขปัญหาทางการพยาบาล พัฒนาทักษะการสื่อสารกับเพื่อนร่วมทีมและสหวิชาชีพอื่น ช่วยให้ปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในทีมดีขึ้น สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น และเพิ่มความรับผิดชอบให้แก่ นักศึกษาพยาบาลมากขึ้นในการทำงานร่วมกับผู้อื่น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปีงบประมาณ พ.ศ. 2560. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กิตติทัช เขียวฉ้วน และจิระวัฒน์ จันทิก. (2560). การทำงานเป็นทีมสู่การเพิ่มประสิทธิผลในการทำงาน. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 11(1), 355-370.
- ดวงใจ พรหมพยัคฆ์. (2565). การเรียนรู้แบบทีม: การจัดการเรียนการสอนทางการพยาบาล เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 23(1), 23-32.
- ทิตนา แคมมณี. (2564). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. (พิมพ์ครั้งที่ 25). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พริยา คงรอด, เพชรน้อย สิงห์ช่างชัย, และเบญจวรรณ พุทธิอิ้งกูร. (2562). ผลของโปรแกรมการทำงานเป็นทีมต่อคุณภาพบริการพยาบาลของหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของผู้บริหารทางการพยาบาลระดับต้นที่โรงพยาบาลเอกชนระดับทุติยภูมิแห่งหนึ่ง. *พยาบาลสาร*, 46(2), 131-141.
- รชตะ มุลเมือง, สายันต์ บุญใบ, และวรกัญญาพิไล แกะหั่น. (2562). การพัฒนาภาวะผู้นำนักเรียนโรงเรียนบ้านซ่อมกอก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, 7(1), 21-29.
- ลำเทียน เฝ้าอาจ. (2559). การทำงานเป็นทีมของข้าราชการครูในโรงเรียนขยายโอกาส อำเภอเมืองตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศาสตร์ตรา สารราษฎร์ และโกศล สอดส่อง. (2564). การทำงานเป็นทีมของบุคลากรทางการแพทย์ โรงพยาบาลหนองบัวลำภู. *วารสารวิจัยธรรมศึกษา*, 4(2), 51-60.

- สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์. (2564). แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนในศตวรรษที่ 21. *คุรุสภาวิทยากร*, 2(1), 1-15.
- สุจิรา วิเชียรรัตน์, ศิริพร ครุฑทาศ, นงนภัทร รุ่งเนย, วลีรัตน์ แตรตุลาการ, และแสงเดือน จักรพันธุ์ ณ อยุธยา. (2561). การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการแก้ปัญหาทางการพยาบาล ของนักศึกษาวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จังหวัดนนทบุรี. *วารสารสมาคมพยาบาลแห่งประเทศไทยฯ สาขาภาคเหนือ*, 24(2), 96-107.
- Branney, J., & Priego-Hernández, J. (2018). A mixed methods evaluation of team-based learning for applied pathophysiology in undergraduate nursing education. *Nurse Education Today*, 61, 127-133.
- Burgess, A., Van Diggele, B., Roberts, C., & Mellis, C. (2020). Team-based learning: Design, facilitation and participation. *BMC Medical Education*, 20(461), 1-7.
- Chung, E., Rhee, J., Baik, Y., & A, OS. (2009). The effect of team-based learning in medical ethics education. *Medical Teacher*, 31(11), 1013-1017.
- Faezi, S. T., Moradi, K., Amin, A. G. R., Akhlaghi, M., & Keshmiri, F. (2018). The effects of team-based learning on learning outcomes in a course of rheumatology. *J Adv Med Educ Prof*, 6(1), 22-30.
- Kim, H., Song, Y., Lindquist, R., & Kang, H. (2016). Effects of team-based learning on problem-solving, knowledge and clinical performance of Korean nursing students. *Nurse Education Today*, 38, 115-118.
- Ko, E., & Kim, H. Y. (2017). Effects of Simulation-based education combined team-based learning on self-directed learning, Communication skills, Nursing performance confidence and team efficacy in nursing students. *J Korean Acad Fundam Nurs*, 24 (1), 39-50.
- Michaelsen, L. K., Davidson, N., & Major, C. H. (2014). Team-based learning practices and principles in comparison with cooperative learning and problem-based learning. *Journal on Excellence in College Teaching*, 25(3&4), 57-84.
- Persky, A. M., & Pollack, G. M. (2011). A modified team-based learning physiology course. *American Journal of Pharmaceutical Education*, 75(10), 1-8.
- Roh, Y. S., Kim, S. S., Park, S., & Ahn, J. (2020). Effects of a simulation with team-based learning on knowledge, Team performance, and teamwork for nursing students. *Comput Inform Nurs*, 38(7), 367-372.
- Sharma, A., Janke, K. K., Larson, A., & Peter, W. st. (2017). Understanding the early effects of team-based learning on student accountability and engagement using a three session TBL pilot Currents in Pharmacy. *Teaching and Learning*, 9(5), 802-807.

